

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

В статье рассматриваются особенности оценивания результатов учебной деятельности студентов в связи с кредитно-модульной системой организации учебного процесса в высших учебных заведениях. Уделяется внимание определению объектов оценивания и критериев усвоения студентами опыта в области изобразительного искусства.

Ключевые слова: учебные достижения, объекты оценивания, критерии оценивания.

In article the features of estimation of results of educational activity of the students are considered in connection with credit-modular system of organization of educational process in higher educational institutions. The attention to definition of objects estimation and criteria of mastering by the students of experience is given in the field of fine arts.

Key words: educational achievement, objects estimation, criterion estimation

Ключові слова: навчальні досягнення, об'єкти оцінювання, критерії оцінювання.

Інновації у галузі організації та змісту навчального процесу у вищій школі, пов'язані із реалізацією ідей Болонського процесу, покликані забезпечити формування у студентів стійких знань, умінь та навичок, підвищення їх якості і систематизацію; створення багатоступеневої системи контролю особистих досягнень студентів; розширення можливостей для всебічного розкриття здібностей студентів, розвитку їх творчого потенціалу; стимулювати самостійну роботу студентів, уміння раціонально витратити свій час.

У сучасній педагогічній науці (Байбара Т.М., Бондар В.І., Гончаренко С.У., Савченко О.Я.) у джерелах з мистецької педагогіки

(Масол Л.М., Рудницька О.П.) навчання розглядається як цілеспрямований процес передачі і засвоєння знань, умінь, навичок та способів пізнавальної діяльності людини. Процес навчання двосторонній. Його складовими є діяльність того, хто навчає (викладання) і діяльність того, хто вчиться (учіння). Мета їх взаємодії – передача вчителем (викладачем) і засвоєння учнем (студентом) певної частини соціального досвіду, сконцентрованого у навчальному предметі.

За концепцією І.Я.Лернера зміст навчальної дисципліни ґрунтується на аналізі загальнолюдської культури в аспекті її соціального досвіду і визначається як педагогічно адаптована система знань, способів діяльності, досвіду творчої діяльності та емоційно ціннісного ставлення у певній галузі – система, засвоєння якої забезпечує формування особистості, котра підготовлена до збереження і розвитку культури, до активної участі у житті суспільства. Реальний і конкретний зміст навчального предмета, наголошує зазначений автор, включає основи або вибрані частини знань і дій, характерних для даної галузі діяльності, допоміжні знання, зміст, що вноситься методами і організаційними формами навчання, спілкуванням. Крім того, в навчальному предметі повинен бути закладений спосіб орієнтування в ньому, інструментарій для його засвоєння та розвитку [3].

Діяльність педагога як учасника процесу навчання передбачає: постановку перед студентами пізнавальних задач спрямованих на засвоєння досвіду у певній галузі та створення умов для їх усвідомлення; організацію сприйняття нового матеріалу, осмислення та узагальнення нових знань, їх закріплення, вдосконалення та застосування на практиці; формування у студентів умінь і навичок; перевірку, аналіз і оцінку досягнутих ними результатів.

Фахова підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва передбачає опанування ними змісту ряду практичних курсів (“Живопис”, “Рисунок”, “Композиція”, “Основи графічних технік”, “Декоративно-ужиткове мистецтво”, інших). Оптимізації навчальної діяльності студентів з

опанування цих образотворчих дисциплін сприяє організація навчання за кредитно-модульною системою, яка дозволяє створити належні умови для засвоєння програмного матеріалу, урахуваючи індивідуальні можливості студентів, розвиваючи їхні здібності, схильності інтереси і потреби.

Визначення рівня досягнутих у процесі навчання результатів відбувається шляхом контролю, структурними компонентами якого вважаються виявлення і вимірювання (перевірка) та оцінювання навчальних досягнень. Контроль дозволяє своєчасно виявити незасвоєні студентами знання і вміння, сприяє повторенню ними навчального матеріалу та його систематизації, допомагає з'ясувати рівень готовності майбутніх фахівців до засвоєння нового змісту, стимулювати до систематичної роботи та відповідальності.

Діагностування ступеню засвоєння студентами навчального матеріалу, прогнозування шляхів удосконалення методів вивчення дисципліни у цілому, мотивація та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у повній мірі залежать від своєчасності та об'єктивності контролю.

Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю майбутніх педагогів та її оцінювання вбачається актуальною проблемою сучасної мистецької освіти у світлі входження вищої школи України в європейський освітній простір. Запровадження кредитно-модульної системи у процес навчання образотворчого мистецтва дозволяє забезпечити відкритість контролю та сприяє об'єктивності оцінювання знань студентів. Цілісну картину навчальної діяльності і її результатів забезпечує ознайомлення студентів на початку вивчення мистецьких курсів з програмою дисципліни, загальним обсягом завдань для практичної та самостійної роботи, зразками їх виконання, завданнями для модульного контролю, а також критеріями їх оцінювання.

З огляду на складну структуру контролю (виявлення того, що контролюється, вимірювання виявленого та його оцінювання [5] та з метою оптимізації контролю та об'єктивності оцінювання навчальних досягнень

студентів з дисциплін образотворчого циклу вважаємо за доцільне визначити основні поняття пов'язані із кредитно-модульною системою організації навчального процесу та з'ясувати їх зміст.

Такі загальні терміни, як: “рейтинг” – порядкова позиція студента за результатами навчання; “вид рейтингу” – семестровий, річний, загальний; “модульна рейтингова оцінка” – кількість балів, набраних студентом при проведенні модульного контролю; “семестрова рейтингова оцінка” – арифметична сума поточних і модульних рейтингових оцінок з дисципліни отриманих протягом семестру; “форми контролю” – поточний, модульний та підсумковий [4] “функції контролю” – освітня, діагностична, виховна, розвиваюча, стимулююча, управляюча, оцінююча, “види контролю” – усний, письмовий, графічний, сьогодні широко застосовуються у мистецькій педагогіці.

На особливу ж увагу заслуговує виокремлення і обґрунтування таких понять як “об’єкти контролю” та “критерії оцінювання” навчальних досягнень студентів з практичних дисциплін образотворчого циклу.

Освіченість означає різнобічний розвиток особистості й становить результат реалізації багатоаспектного змісту освіти. Її складовими О.П.Рудницька називає пізнавальний, практичний та емоційний досвід суб’єкта, який набувається і у процесі навчання, і у процесі виховання [5]. У відповідності до структури освітнього змісту об’єктами контролю у процесі навчання образотворчого мистецтва мають виступати: пізнавальний досвід, що охоплює систему знань у даній галузі; практичний досвід – засвоєні студентами вміння та навички: загальні, які стосуються організації розумової праці, і специфічно художні; досвід творчого їх застосування та емоційний досвід, що виражається оцінним ставленням до мистецьких явищ і характеризується культурою почуттів.

Оцінювання навчальних результатів – це встановлення ступеня виконання студентами навчальних завдань, рівня їх якості; визначення й

вираження оцінок у кількісних вимірниках – балах, а також в оцінних судженнях викладача відповідно до певної шкали критеріїв [4].

“Шкала оцінок” – методичний прийом, який дає можливість розділяти сукупність об’єктів, що вивчаються, за ступенем вираження спільної для них властивості. Найпростішим прикладом її є шкільна система балів [1]. Академічні успіхи студентів у відповідності до кредитно-модульної системи організації навчального процесу визначаються за 100-бальною шкалою оцінювання. Вона відповідним чином узгоджується із національною шкалою оцінок (“відмінно”, “добре”, “задовільно” та “незадовільно”) та шкалою оцінок Європейської кредитно-трансферної системи (A, B, C, D, FX, F).

Оцінювання здійснюється у процесі вивчення викладачем результатів навчальної (аудиторної, індивідуальної і самостійної) роботи студентів а також за результатами спеціальної (усної, письмової, графічної чи практичної) перевірки знань, умінь і навичок. Оцінювання навчальних досягнень може відбуватися у формі поточного, модульного та підсумкового контролю.

Поточний контроль спрямовується на перевірку систематичності роботи студентів та рівня засвоєння ними програмного матеріалу курсу. Це дозволяє контролювати якість підготовки студентів до кожного практичного, лабораторного, семінарського заняття, урахувати оцінки за всі види навчальної діяльності. На заняттях з дисциплін образотворчого циклу можуть підлягати оцінюванню передусім практичні (здебільшого навчальні) роботи студентів, а також їх усні чи письмові відповіді, активність на семінарських заняттях, регулярність та систематичність самостійної роботи, участь у виставках та конкурсах.

Модульний контроль передбачає перевірку роботи студента стосовно засвоєння змісту окремого модуля. Особливою умовою допуску студента до модульного контролю є виконання студентами усіх видів робіт, що є складовими модуля. На модульний контроль може бути винесена практична робота творчого характеру, в якій студент зможе виявити здобуті під час вивчення модуля знання та вміння.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці вивчення дисципліни. Підсумкову оцінку складає сума балів, отриманих студентом під час поточного і модульного контролю.

Як значиться у педагогічному словнику, “оцінка” – це є визначення й вираження в умовних знаках – балах, а також в оцінювальних судженнях учителя (викладача) ступеня засвоєння учнями (студентами) знань, умінь і навичок відповідно до вимог програм, рівня старанності і стану дисципліни [1].

Одним із найсуттєвіших чинників об’єктивної оцінки є застосування науково обґрунтованих критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів, що дозволяють вимірювати сформованість об’єктів оцінювання. Критеріями оцінювання навчальних досягнень щодо знань є їх якість (міцність, повнота, осмисленість, глибина, узагальненість, системність, дієвість).

Рівень сформованості умінь характеризує здатність виконувати дії певним чином (копіювання зразка способу діяльності, виконання способу діяльності за зразком, за аналогією і в нових ситуаціях) та рівень оволодіння розумовими операціями (аналізом, синтезом, абстрагуванням, порівнянням, узагальненням).

Рівень оволодіння досвідом творчої діяльності визначається здатністю виявляти та частково-пошуковим або пошуковим способом вирішувати проблему. Рівень оволодіння досвідом емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу, до мистецтва, до художньої діяльності визначається здатністю сприймати та інтерпретувати художній твір, проникати у сутність його образного смислу, вмінням висловлювати свої враження від мистецтва у власних оцінних судженнях [2, 5].

Теоретичне осмислення проблеми оцінювання навчальних досягнень майбутніх учителів образотворчого мистецтва з практичних дисциплін дозволило дійти висновку, що отримати об’єктивну картину їх сформованості можливо за урахування пізнавального, діяльнісного та оцінного критеріїв.

Пізнавальний критерій дає змогу з'ясувати ступінь розвиненості пізнавальних здібностей майбутніх педагогів, рівень набутих ними знань щодо теорії образотворчого мистецтва.

Діяльнісний критерій відображає ступінь володіння способами створення художнього образу, здатність до самостійної образотворчої діяльності.

Оцінний критерій дозволяє виявити рівень здатності студентів до естетичної оцінки духовних цінностей, окремих мистецьких творів, розвиненість їх естетичних почуттів, наявність потреби у спілкуванні з образотворчим мистецтвом.

Виявити (перевірити) рівень сформованості у студентів знань з “Живопису”, “Рисунку”, “Композиції”, “Декоративно-ужиткового мистецтва”, інших практичних курсів можна безпосередньо шляхом усного чи письмового опитування або опосередковано за практичними роботами (малюнками). Варто зазначити, що за наслідками опитування, незалежно від його форми, не можливо виявити дійсний стан оволодіння студентами мистецькою інформацією, адже вона не завжди вербальна. Малюнок у цьому сенсі несе більш глибокі “закодовані” смисли про ступінь усвідомлення студентами навчального матеріалу, не лише умінь, але й знань з певної дисципліни.

Безумовно зрозумілими для оцінювання є навчальні роботи студентів з живопису чи рисунку, критерієм якості яких вважається відповідність тим чи іншим нормам, вимогам та правилам виконання. Набагато складніше вимірювати ступінь досконалості творчих графічних, живописних, декоративних композицій (О.О.Мелік-Пашаєв, Ю.О.Полуянов М.І.Резніченко, О.П.Рудницька). Вони несуть інформацію про рівень самостійності автора у вирішенні проблеми, творчий характер його уяви та фантазії. Особливо проблематичним вбачається вимірювання та вираження в балах творчих проявів автора, ступеню розвитку його естетичних почуттів, емоційно-ціннісного досвіду.

Оцінка знань та умінь за 100-бальною шкалою дозволяє гнучко охопити усі види навчальної діяльності майбутніх педагогів. Кількість балів на кожний

модуль розподіляється у відповідності до навчального навантаження і програмного змісту дисципліни. Певним диференційованим балом виражається ціна кожної практичної роботи. Навчальні завдання з рисунку, живопису, композиції, які потребують репродуктивних зусиль від студента оцінюються мінімально, роботи виконання яких вимагало творчих проявів – більш вагомо.

Нарахування додаткових балів за активність на заняттях, нестандартний підхід до виконання практичних завдань, ініціативність сприяють загальній активізації навчальної діяльності студентів.

Таким чином, запровадження кредитно-модульної системи навчання у вищих закладах освіти спонукає до уточнення та конкретизації змісту об'єктів та критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів у процесі опанування дисциплін циклу образотворчого мистецтва, вимагає поглибленого дослідження умов за яких стане можливим виявлення та вимірювання у майбутніх учителів образотворчого мистецтва рівня сформованості їх творчого та ціннісного досвіду

Використані джерела:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К, 1997. – 376 с.
2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти. – К., 2000.- 36 с.
3. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения.- М.: Педагогика, 1981. – 186 с.
4. Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу в Полтавському державному педагогічному університеті імені В.Г.Короленка. – Полтава, 2006. – 24 с.
5. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. – Навч. Посібник. – К., 2002. – 270 с.

Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент / Ред. кол. В. М. Мадзігон (гол.ред) та інші. – К.:ТОВ "ТОНАР", 2007. – С. 50 – 53.